

1984

George Orwell

AUTOR - GEORGE ORWELL (1903-1950)

VI. jméno:	Eric Arthur Blair – pseudonym Orwell podle říčky v Oxfordshiru
Národnost:	Britský novinář, eseista a spisovatel
Původ:	Narozen v Motihari (Indie), vyrůstal v Anglii (Oxfordshire)
Vzdělání:	Soukromá střední škola, prestižní Eton College
Kariéra:	1922 policie v Britské Indii (Barma). Od 1930 novinář, publikoval pod pseudonymem
Španělsko:	1936 dobrovolník ve španělské občanské válce (jako voják i reportér)
Smrt:	1950 v Londýně na tuberkulózu. 2. SV se neúčastnil kvůli nemoci
Orientace:	Levicově smýšlející, ale nikdy člen strany. Kritik totalitních režimů
Zajímavost:	V komunistickém Československu byl na seznamu zakázaných autorů

Další díla:

- Farma zvířat – satiricko-alegorický román, obraz Ruska v 1. pol. 20. stol. (zvlášť stalinismus)
- Barmské dny – román z dob služby v koloniální Barmě
- Na dně v Paříži a Londýně – zážitky z dob, kdy byl tulákem
- V bříše velryby – eseje

ZÁKLADNÍ ÚDAJE O DÍLE

Lit. druh:	Epika (próza)
Lit. žánr:	Antiutopický (dystopický) román s prvky sci-fi
Téma:	Varování před totalitou – absolutní kontrola člověka státem
Časoprostor:	Londýn, Oceánie (fiktivní supervelmoc), rok 1984
Vydáno:	1949

KOMPOZICE A JAZYK

Kompozice:	3 části (I: 8 kapitol, II: 10 kapitol, III: 6 kapitol)
Postup:	Chronologický s retrospektivními prvky (vzpomínky na matku, dobu před revolucí)
Vyprávěč:	Er-forma (3. osoba, sleduje Winstona)
Promluvy:	Přímá řeč, vnitřní monology Winstona, zápisky z deníku

- Spisovný jazyk – strohý, věcný styl, odpovídá depresivní atmosféře
- Newspeak (novomluva) – umělý jazyk Strany, zjednodušuje myšlení (dvojmyšlení, ideozločin)
- Hesla Strany: Válka je mír. Svoboda je otroctví. Nevědomost je síla.
- Kontrasty – názvy ministerstev vs. jejich skutečná funkce (min. lásky = mučení)
- Prvky sci-fi (telestény, Ideopolicie, přepisování historie)

TIP: Zmiň novomluvu a hesla Strany – jsou klíčové. Vysvětli pojmem dvojmyšlení (věřit dvěma protichůdným věcem zároveň).

POSTAVY

Winston Smith	Hlavní hrdina, úředník na Ministerstvu pravdy. Kriticky uvažuje o Straně, píše si deník = ideozločin. Má slabost pro předrežimové věci. Děsí ho krysy. Nakonec je zlomen mučením – uvěří systému.
Julie	Mladá dívka z odd. literatury. Navenek pravověrná členka Strany, ve skrytu porušuje pravidla. Emotivní, praktická. Winstonova milenka. Také zlomena mučením.
O'Brien	Inteligentní muž, budí důvěru. Navenek nepřítel Strany, ve skutečnosti její fanatický stoupenc. Winstona mučí na Ministerstvu lásky.
Postava	Popis
Velký bratr	Tvář režimu. Všude na plakátech, živý ho nikdo neviděl. Každý ho musí milovat
Charrington	Majitel vetešnictví, nabízí pokoj. Ve skutečnosti agent Ideopolicie
E. Goldstein	Vůdce odboje (Bratrstva). Žije v utajení, možná ani neexistuje

SVĚT ROMÁNU - OCEÁNIE

- Svět rozdělen na 3 velmoci: Oceánie, Eurasie, Eastasie – neustále válčí
- Vládne Strana s ideologií Angsoc (anglický socialismus)
- Všude telestěny (kamery + obrazovky) – lidé sledováni 24/7, nelze vypnout
- Ideopolicie – za ideozločin (i myšlenku!) = anulace (zmizí, jako by neexistoval)
- 4 ministerstva: Pravdy (lží/propaganda), Míru (válka), Lásky (mučení), Hojnosti (bída)
- Přepisování historie – minulost se mění podle potřeb Strany

DĚJ

Část 1: Deník	Winston Smith pracuje na Ministerstvu pravdy – přepisuje historii. Začne si tajně psát deník = ideozločin. Popisuje bídu, udavačství, kontrolu Strany, ničení lidského myšlení. Pochybuje o Velkém bratrovi.
Část 2: Láska	Julie mu předá lísteček „Miluji tě“ – šok, čekal udání. Stanou se milenci. Starožitník Charrington jim nabídne pokoj nad obchodem. Winston se spřátelí s O'Briensem – myslí, že je také proti Straně.
Část 3: Zlomení	Charrington je agent Ideopolicie. Winstona a Julii zatkou. O'Brien – fanatický přívrženec Strany – Winstona mučí na Ministerstvu lásky. Místnost 101 – nejhorší strach (krysy). Winston zradí Julii. Konec: zlomený Winston sedí v kavárně, závislý na alkoholu – upřímně miluje Velkého bratra.

HLAVNÍ MYŠLENKY

- Varování před totalitou – stát kontroluje každý aspekt života včetně myšlení
- Manipulace s pravdou a historií – kdo ovládá minulost, ovládá budoucnost
- Jazyk jako nástroj kontroly – novomluva omezuje schopnost myslet svobodně
- Absolutní moc korumpuje absolutně – i láska a důvěra jsou zničeny
- Válka je mír. Svoboda je otroctví. Nevědomost je síla.
- Paralely se stalinismem, nacismem a dalšími totalitními režimy 20. století

LITERÁRNÍ KONTEXT

- Antiutopie (dystopie) – 20. století, varuje před totalitou a dehumanizací
- Opakem utopie (ideální společnost) – zobrazuje nejhorší možný vývoj
- Není ostrá hranice se sci-fi – futuristické prvky slouží jako pozadí
- Orwell reaguje na zážitky ze španělské války a na vzestup stalinismu

Autor	Dílo	Země
J. Zamjatin	My (předchůdce 1984)	Rusko
A. Huxley	Konec civilizace	Anglie
W. Golding	Pán much	Anglie
R. Bradbury	451 stupňů Fahrenheita	USA

RYCHLÝ PŘEHLED

?	Odpověď
Autor	George Orwell (1903-1950), vlastní jméno Eric Arthur Blair
Žánr	Antiutopický (dystopický) román
Směr	Antiutopie / dystopie (20. století)
Druh	Epika (próza)
Vyprávěč	Er-forma (3. osoba, sleduje Winstona)
Kde/kdy	Londýn, Oceánie, rok 1984
Téma	Varování před totalitou, kontrola myšlení
Postavy	Winston, Julie, O'Brien, Velký bratr
Citát	Válka je mír. Svoboda je otroctví. Nevědomost je síla.
Jazyk	Strohý, novomluva, kontrasty, hesla, sci-fi prvky
Autoři	Zamjatin, Huxley, Golding, Bradbury